

Desembre del 2015

BUTLLETÍ DE L'ARXIU NACIONAL D'ANDORRA

SUMARI

Presentació

Notícies

On és?

Novetats bibliogràfiques

Sabíeu què...?

Què estem preparant

A destacar

Fons ingressats

Recerca

Col·laboracions

P resentació

'VIDES DE MUNTANYA. RAMADERIA D'ALÇADA'

Un projecte etnogràfic que es pot consultar a <http://www.cultura.ad/vides-de-muntanya-ramaderia-d-alcada>

El juliol del 2014 es presentava a la ciutadania un nou canal de difusió de l'Arxiu d'Etnografia a Vimeo i al qual s'accedeix des de la web del Ministeri de Cultura. El canal neix com a espai de documentació etnogràfica, en suport audiovisual, que ofereix una mirada sobre les formes de vida passades i presents a la nostra societat de muntanya per entendre els canvis que s'han succeït en el temps.

El canal s'inaugurava amb tres projectes: *Ràdio Andorra*, un relat coral, *Vides de dones* i un incipient *Vides de muntanya*, *ramaderia d'alçada*. Aquest últim projecte sorgia de la demanda del Departament d'Agricultura, que tenia com a objectiu principal documentar les transformacions que s'estan produint a les explotacions agràries tradicionals. Actualment, el sector primari travessa un període de canvis profunds i d'adaptacions, en què conviuen velles i noves formes de viure la pagesia. En el marc de la col·laboració amb el Departament d'Agricultura es va considerar rellevant crear un fons etnogràfic sobre l'activitat ramadera amb una finalitat doble: documentar les formes de vida al voltant de les explotacions agràries i salvaguardar el saber tradicional i les pràctiques que estan desapareixent. Des de la perspectiva del canvi, l'Arxiu d'Etnografia ha desenvolupat el projecte sobre la ramaderia de muntanya, que retrata la diversitat de maneres de treballar i d'entendre l'activitat, donant veu als ramaders de més edat i copsant la mirada dels més joves. El treball de documentació etnogràfica ha volgut fer un èmfasi especial en la salvaguarda de les expressions culturals vinculades amb l'activitat que estan desapareixent o s'estan transformant.

El 10 d'agost del 2015 es va presentar el projecte Vides de muntanya. Ramaderia d'alçada. Al canal etnogràfic es poden visionar vint-i-dos clips com una mostra del fons documental. El canal incorpora relats, ressegueix el treball dels ramaders, i mostra esdeveniments clau del sector com les fires, els sanejaments i la pujada del bestiar a les pastures estivals. Els ramaders, d'edats diferents i trajectòries diverses, expliquen els seus coneixements i descriuen les pràctiques a les seves explotacions agràries. Les diverses històries configuren un relat coral sobre les transformacions del sector ramader, els canvis i les continuïtats que expliquen la situació en la qual es troba l'activitat avui dia. Són mirades divergents i inquietuds compartides. Els esdeveniments ramaders documentats són els sanejaments del bestiar i els ramats, l'accés a les pastures de muntanya a l'estiu i les fires de bestiar de Canillo i d'Andorra la Vella. Tant la benedicció de Setúria, a la Massana, com la fira de bestiar de Canillo i la Fira concurs de bestiar d'Andorra són esdeveniments amb un caire festiu i identitari, moments de trobada que s'han convertit en festes d'interès cultural i són expressions immaterials que formen part de l'Inventari general del patrimoni Cultural del país.

Les entrevistes als ramaders de més edat se centren en la documentació de les pràctiques ramaderes tradicionals d'alta muntanya que estan desapareixent: el maneig tradicional, les corts velles... Els relats són una invitació a reflexionar sobre la nostra història, sobre la importància de conservar la ramaderia per salvaguardar les nostres muntanyes, i sobre la nostra riquesa patrimonial i paisatgística. Més enllà de documentar i testimoniar, són registres de vivències, emocions i sentiments que aporten una varietat de matisos i interpretacions culturals de caire personal, que desobreen la diversitat i la singularitat que sovint les generalitzacions oculten.

Aquests documents audiovisuals són, doncs, una eina de reflexió amb què s'expliquen les estratègies ramaderes d'algunes explotacions, i al mateix temps esdevenen documents patrimonials que mostren aspectes diversos de la nostra cultura. Velles i noves formes d'entendre el maneig animal, d'organitzar les explotacions ramaderes i d'afrontar el futur del sector conviuen en aquest país de muntanya que necessita l'activitat com a recurs econòmic i com a valor ecològic i paisatgístic. Els reptes més grans que afronten les explotacions són

la diversificació de les activitats agràries per ser més rendibles, i el relleu generacional al seu capdavant per garantir-ne la continuïtat.

Els clips sobre *Vides de muntanya. Ramaderia d'alçada* que es difonen a través del canal etnogràfic són una mostra del fons, molt més ampli, que es pot consultar a l'Arxiu Nacional d'Andorra.

<http://www.cultura.ad/vides-de-muntanya-ramaderia-d-alcada>

Notícies

L'ARXIU D'ETNOGRAFIA PARTICIPA EN EL MÀSTER D'ESTUDIS SUPERIORS DE LLENGUA I LITERATURA CATALANES A LA UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI.

El tècnic de l'Arxiu d'Etnografia va impartir un taller sobre "Els processos de patrimonialització de les expressions immaterials de la cultura a Andorra. Eines per documentar, conservar i difondre" en el marc del màster d'estudis superiors de llengua i literatura catalanes a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, el 14 de maig de 2015.

L'objectiu del màster és formar especialistes en gestió lingüística avançada en els àmbits de la comunicació escrita, oral i audiovisual tradicionals, així com en el de les tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC).

COL-LABORACIÓ EN PUBLICACIONS EN REVISTES ('CIUTADANS', 'REVISTA D'ETNOLOGIA DE CATALUNYA'...).

L'Arxiu d'Etnografia ha publicat l'article "Els processos de patrimonialització de les expressions immaterials de la cultura a Andorra" a la Revista d'Etnologia de Catalunya, núm. 41, any 2015, que edita la Generalitat de Catalunya. Es pot consultar a:

<http://www.raco.cat/index.php/RevistaEtnologia>

L'Arxiu d'Etnografia ha col·laborat amb el Centre de Recerca Sociològica de l'Institut d'Estudis Andorrans en la publicació de l'article "La patrimonialització de l'alimentació: els productes de la terra" a la revista Ciutadans, núm. 12, any 2015. Es pot consultar a:

<http://www.iea.ad/publicacions-cres/revista-ciutadans>

ESTADES D'ESTUDIANTS EN PRÀCTIQUES A L'ARXIU NACIONAL D'ANDORRA

Durant aquest any, l'Arxiu Nacional d'Andorra ha acollit dos estudiants en pràctiques.

Del 17 de febrer al 24 de març vam comptar amb l'ajuda d'una alumna del màster en arxivística de la Fundación Amberes de la Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED), la Júlia Alfonso. Durant aquest temps, la Júlia ha col·laborat en les tasques de classificació de la documentació del Consell General i en la descripció i l'ordenació de la documentació del Govern d'Andorra. D'altra banda, també ha col·laborat en el tancament i l'arxivatge dels expedients en fase activa del Departament de Medi Ambient.

Durant tot el mes d'agost, els fons fotogràfics de l'ANA han tingut la col·laboració de l'estudiant de fotografia

Maricel Blanc. Durant aquest mes la Maricel ha compartit amb nosaltres les tasques pròpies d'aquesta secció. Hem preparat i organitzat la propera exposició virtual a la xarxa. Ha pogut veure com s'organitza un fons fotogràfic des del moment que ingressa a l'Arxiu fins a posar-lo a l'abast del públic en general. Ha estat un mes d'una bona col·laboració i d'una breu introducció de l'adaptació d'un fotògraf als fons fotogràfics històrics.

EDICIÓ 2015 DE L'AJUT CEBRIÀ BARAUT

El passat 13 de maig el Govern va aprovar la publicació de la convocatòria dels ajuts a projectes de recerca de temàtica andorrana, 2015. L'ajut de recerca Cebrià Baraut es convoca conjuntament amb dos modalitats més: l'ajut Lídia Armengol Vila, destinat a afavorir estudis lingüístics o sociolingüístics basats en la llengua catalana d'Andorra, i l'ajut de temàtica genèrica sobre la realitat andorrana, del Departament de Recerca del ministeri titular de l'educació.

L'ajut Cebrià Baraut, gestionat per l'Arxiu Nacional, està destinat a fomentar i contribuir a l'elaboració d'estudis en ciències socials referents a Andorra i per als quals sigui necessari utilitzar com a font bàsica d'informació la documentació dels fons de l'Arxiu Nacional d'Andorra. L'ajut correspon a una aportació econòmica de 10.000 euros, per un termini màxim de dos anys.

En la convocatòria d'enguany s'han presentat els projectes de recerca següents: "Andorra durant la Primera Guerra Mundial"; "Andorra davant la Guerra Civil Espanyola. Noves perspectives d'estudi"; "Aplicació de les fonts fotogràfiques andorranes al coneixement de l'arqueologia de muntanya agro-ramadera"; "Casa Rossell al segle XX"; "Les colònies d'andorrans a Barcelona i Besiers i la seva influència en la història i el pensament polítics andorrans" i "*Per purgar les valls de tan pèssimes dones*: projecte d'investigació històrica i divulgació multimèdia sobre la cacera de bruixes a Andorra".

El projecte de recerca mereixedor de l'ajut de recerca d'enguany ha estat *Per purgar les valls de tan pèssimes dones*: projecte d'investigació històrica i divulgació multimèdia sobre la cacera de bruixes a Andorra presentat per Pau Castell Granados.

Aquest projecte de recerca planteja d'una banda la realització d'una recerca històrica sobre aquest fenomen a partir de la documentació inèdita continguda a l'Arxiu Nacional, tot situant les valls andorranes en el context europeu. D'altra banda, es vol difondre els resultats d'aquesta recerca a través d'una plataforma digital articulada al voltant d'un mapa interactiu de les valls, que contingui tota la informació sobre cacera de bruixes a Andorra (viles d'origen de les dones inculpades, llocs de realització de l'aquellarre, fragments dels judicis, etc.). Una eina amb grans potencialitats de cara a la recerca i a la divulgació, que contribuiria de manera directa a la posada en valor d'aquest patrimoni i a la seva difusió en el camp dels especialistes i del públic general.

COM SONEN ELS DISCOS DE L'ANTIGA RÀDIO ANDORRA?

El mes de juliol passat es va finalitzar la primera fase de digitalització d'una part dels discos de l'antiga Ràdio Andorra. Ara mateix són 16.500 els discos de pedra que es troben degudament condicionats; d'aquests, 5.500 estan descrits i catalogats i els primers 500 ja poden ser escoltats, de moment, a la sala de consulta de l'Arxiu Nacional, a Prada Casadet.

Quin ha estat el procés per digitalitzar els discos?

La prioritat es va establir en funció de diferents paràmetres patrimonials i tècnics, donant màxima importància a tota la producció musical que tingués algun vincle amb el país, bé sigui pels autors, els intèrprets, la temàtica...; la segona posició se l'enduen els discos que no es localitzen en biblioteques o fonoteques públiques de referència com la BNE,

BNC, BNF...; la tercera posició és per a "casos rars", discografies petites, antiguitat, estat del disc, singularitat de la peça, intèrprets de renom, particularitat de l'enregistrament...

Entre les peces digitalitzades es pot escoltar: *Le muletier d'Andorre* un enregistrament del 1955; *Ballets d'Andorra amb Nits d'Andorra, Ball pla, Ball de Santa Anna i Contrapàs* interpretats per la cobla Meravella dels anys 60, com a digitalització més antiga *Addio a la madre* una part de la *Cavalleria Rusticana* enregistrada el 1913 i interpretada pel cèlebre tenor, Enrico Caruso; també uns fragments de l'òpera *Tanhäuser* enregistrats el 1930 al teatre Wagner a Bayrouth (Baviera); nades, sarsueles, jazz ... un ampli i extraordinari espectre de la producció musicals de la primera meitat del segle XX.

La digitalització es va adjudicar mitjançant un concurs públic internacional a l'empresa Tasso Laboratori de So SCP, amb seu a Barcelona. Els tècnics de l'empresa es van desplaçar a l'Arxiu, on han efectuat tots els treballs de digitalització aplicant les tècniques necessàries d'acord amb la normativa internacional en preservació d'enregistraments discogràfics. De cada enregistrament es generen dos còpies, una transferència plana sense filtres ni correccions, i una altra de preamplificada en format WAV. Per poder accedir de forma més còmoda i lleugera a aquesta segona còpia s'hi aplica una compressió en format MP3 i es relaciona amb la corresponent fitxa del catàleg.

Enguany s'està portant a terme la segona fase de digitalització, aquest cop

amb 700 discos més. La voluntat de l'Arxiu és preservar i fer accessible, al més aviat possible, tot aquest extraordinari fons musical.

AVALUACIÓ DEL SISTEMA DE GESTIÓ DOCUMENTAL DEL GOVERN D'ANDORRA

Enguany s'ha licitat un concurs per a l'avaluació del funcionament del sistema de gestió documental del Govern, l'elaboració d'un pla de millora i la proposta d'eines o solucions tecnològiques de gestió documental.

Aquest projecte s'emmarca dins de la implementació de l'Administració electrònica al Govern. Per establir un model per a la gestió de la documentació electrònica que proposi la normalització i l'estandardització dels procediments, cal assegurar que aquest model sigui eficaç i pràctic, i que sigui garantia de qualitat. Per això, el primer pas, previ a tota la implantació, és l'estudi de la situació actual dels sistemes d'informació que hi ha a tot el Govern, mitjançant una auditoria.

L'auditoria de la informació implica l'estudi exhaustiu i sistemàtic de les fonts d'informació, de l'ús que se'n fa, dels circuits que segueix i de les necessitats d'informació dels seus usuaris. A més, ha de determinar i calcular el cost i el valor que tenen els recursos de la informació per a l'organització.

ASSISTÈNCIA AL CONGRÉS D'ARXIVÍSTICA DE CATALUNYA

Del 28 al 30 de maig va tenir lloc a Lleida la 25a edició del Congrés d'arxivística

n és?

Fons: NC

Autor: Narcís Casal

de Catalunya, que aquest any tenia per tema la preservació digital.

L'Arxiu Nacional d'Andorra està actualment treballant en temes de preservació digital i en el moment en què va tenir lloc el Congrés estava participant en el desenvolupament del Pla director de preservació d'objectes digitals del Govern d'Andorra. Per tant, es va considerar necessària l'assistència i la participació del personal de l'Arxiu en aquesta trobada.

Durant el Congrés, es va destacar la necessitat d'una bona planificació a l'hora d'afrontar el repte del tractament de la documentació en suport digital. Així, es va incidir en la necessitat de crear polítiques i plans d'actuació abans d'escollir les solucions tecnològiques per a la preservació digital. D'altra banda, també es va destacar la necessitat de comptar amb recursos humans i econòmics suficients per assegurar la conservació a llarg termini de la documentació en suport digital.

ORGANITZACIÓ DE LA XI TROBADA DEL GRUP D'ESTUDIS D'ETNOPOÈTICA DE LA SOCIETAT CATALANA DE LLENGUA I LITERATURA A ANDORRA.

L'Arxiu d'Etnografia ha col·laborat en l'organització de la XI Trobada del Grup d'Estudis d'Etnopoètica de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, que es va celebrar a la Biblioteca Nacional d'Andorra els dies 13 i 14 de novembre del 2015. El tema escollit va ser "Excursions, viatges, migracions: etnopoètica i mobilitat humana". A la trobada van assistir-hi més de vint investigadors sobre estudis d'etnopoètica i folklore dels territoris de parla catalana.

El Grup d'Estudis Etnopoètics és un grup actiu que té com a objectiu consolidar la recerca sobre etnopoètica i folklore a les terres de parla catalana i establir canals efectius de comunicació i cooperació entre els estudiosos d'aquesta disciplina. Per saber-ne més:

<http://blogs.iec.cat/geel> ■

Novetats bibliogràfiques

ASSOCIACIÓ D'ARXIVERS - GESTORS DE DOCUMENTS DE CATALUNYA

Lligall 37. Revista catalana d'arxivística. 2014. : L'ingrés de fons privats en arxius públics.

Barcelona, Associació d'Arxivers-Gestors de documents de Catalunya, 2014. 203 p.

BERTRANA, UNIVERS ; ALTARRIBA, JOSEP M. ; CAUS, ANTONI ; POY, RICARD

L'entorn comunicatiu d'Andorra.

Andorra, Universitat d'Andorra, 2015. 350 p.

BONALES CORTÉS, JACINTO

Construint fronteres. Història territorial de la vall d'Andorra : segles XVI al XXI.

Andorra, Consell General, 2015. 418 p.

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES

Recull de conferències 2012 : 100 anys

del naixement d'Alan Turing i 50 anys del Telstar 1 ; 6ns debats de recerca : la recerca sobre el paisatge a Andorra / Recull de conferències 2013 : 250 anys del Polítar andorrà i 50 anys d'Andorra, el meu país ; 7ns debats de recerca : el talent humà en les organitzacions andorranes : investigació i oportunitats.

Andorra la Vella, Societat Andorrana de Ciències, 2015. 486 p.

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES

El patrimoni festiu del Pirineu : Desenes Trobades Culturals Pirinenques.

Andorra, Societat Andorrana de Ciències, 2014. 262 p.

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES

Andorra i l'obertura econòmica : 25a Diada andorrana XLIV Universitat Catalana d'Estiu 18 d'agost del 2012. Prada de Conflent.

[1936-1939]

Fira del bestiar a Canillo

Andorra, Societat Andorrana de Ciències, 2014. p. 1-193

La nacionalitat andorrana : 26a Diada andorrana XLIV Universitat Catalana d'Estiu 18 d'agost del 2013. Prada de Conflent.

Andorra, Societat Andorrana de Ciències, 2014. p. 193-346

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES

Models de país per a Andorra : 27a Diada andorrana XLVI Universitat Catalana d'Estiu 23 d'agost del 2014. Prada de Conflent.

Andorra, Societat Andorrana de Ciències, 2015. 159 p.

VELA, SUSANNA

Què són i què representen els Greuges de Guitard Isarn de Caboet?.

A Església d'Urgell, núm. 436, març de 2015, la Seu d'Urgell. p. VI-VII

YÁÑEZ DE ALDECOA, CRISTINA

Patrimoni cultural d'Andorra.

Andorra, Universitat d'Andorra, 2015. 251 p. ■

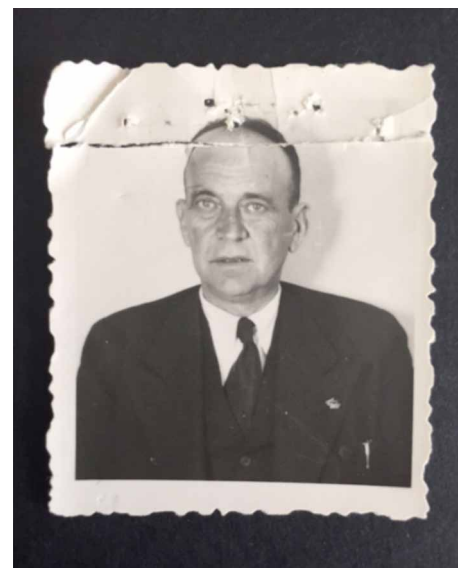
Sabíeu què...?

Un dels primers metges a exercir de manera continuada al Principat va ser el doctor Esteve Nequí Marquilló. Era fill de Jacint Nequí i hereu de ca l'Estevet d'Andorra la Vella.

El primer document conservat a l'Arxiu Nacional d'Andorra referent a ell i relacionat amb la professió de la medicina data del 1912. Es tracta d'un certificat mèdic demanat pels veguers en un procés del Tribunal de Corts.

Esteve Nequí va ser també president de la Junta de Sanitat del Consell General.

Va morir l'abril del 1954. ■

Què estem preparant

NOUS PROJECTES DE DIGITALITZACIÓ DE DOCUMENTS DE L'ARXIU NACIONAL

Continuant amb la política de reproducció de fons documentals amb finalitats de consulta i conservació, l'Arxiu Nacional està portant a terme un nou projecte de digitalització que inclou documentació textual, cartogràfica, fotogràfica i audiovisual. Aquest nou

projecte suposarà la digitalització dels documents següents:

- 146 protocols notariaus dels fons Notaria Maties Aleix i Cambra de Notaris i els documents del fons familiar Casa Colat. Prèviament al començament de les tasques de digitalització, la documentació ha estat revisada i s'han actualitzat les dades al programari

Inmagic: dates extremes, número de pàgines, etc.

- Pel·lícules oficials en 16 mm del fons del Govern d'Andorra, actes oficials i esdeveniments especials entre els anys 1965 i 1985. L'obsolescència tecnològica i el desgast dels suports analògics obliguen a migrar els documents cap a formats digitals a gran resolució per preservar les imatges en suport cinema.
- 50 plànols de l'Arxiu de l'Antic Comú d'Andorra.

- 60.000 negatius del fons Fèlix Peig, un dels fons fotogràfics més grans en volum i d'una importància cabdal per entendre la història d'Andorra entre el període dels anys 1953-1985.

El projecte es realitzarà durant sis mesos, d'octubre del 2015 a març del 2016, i durant aquest espai de temps els fons restaran fora de consulta. ■

destacar

CREACIÓ DEL GRUP DE TREBALL D'ARXIVERS NACIONALS I COMUNALS

Es tracta de la creació d'un grup de treball amb els responsables dels arxius i/o de la gestió documental dels Comuns amb els objectius de:

- Crear una política comuna de gestió documental en l'àmbit de l'administració pública a Andorra.
- Crear una xarxa de col·laboració i recolzament per a l'impuls i la implantació d'aquestes polítiques.

- Assegurar unes línies comunes en la gestió i organització de la documentació produïda per l'Administració Pública.
- Obtenir un informe sobre l'estat de la qüestió de la gestió documental al país i les necessitats legislatives, de recursos, espai, etc. que podem tenir.

L'Arxiu Nacional hi destinarà dos tècnics d'arxiu i les reunions tindran una periodicitat bimensual i se celebraran de forma rotativa en les diferents administracions. ■

ons ingressats

LES MUNTANYES D'ANDORRA VISTES PER MANEL GALÍCIA MARCET

Tal com avançàvem en el Butlletí número 19, del mes de juny del 2014, estàvem preparant la descripció i digitalització del fons de Manel Galícia Marcet (Magama). En l'actualitat ja es poden consultar els 36 registres documentals del fons d'aquest excursionista de Sabadell. Amant de la natura, es va enlluernar amb les muntanyes d'Andorra, que va filmar amb molta dedicació i passió. Un

fons audiovisual amb alt contingut paisatgístic i poètic.

LA MÚSICA, EL TEATRE I EL CINEMA DE GIL VIDAL

Gil Vidal, segons la Wikipedia, va ser el "jeune premier en vogue dans les années 1950, il est l'amant d'Annie Girardot dans *L'Homme aux clés d'or* en 1956 et le fiancé de Sophie Daumier dans *À pied, à cheval et en voiture* en

1957. Rival potentiel d'Alain Delon, il sera vite distancé par ce dernier”.

Nascut el 1935 a Narbona, de pare andorrà i mare francesa, nacionalitzat andorrà, va triomfar en el món del cinema francès pel seu atractiu natural competint amb Alain Delon. A Andorra va ser més popular com a músic: autor, compositor i intèrpret, va enregistrar un disc amb la companyia DECCA: *Gil Vidal*; i dos amb EDIGSA: *Gil Vidal. Les seves cançons* i *Gil Vidal. Andorra canta*, discos que es troben també al fons de l'antiga Ràdio Andorra.

El seu vessant creatiu el va portar, a més a més, a fer teatre, a pintar i a escriure. Passava llargues temporades a Andorra en companyia de la seva mare, al xalet que es va construir amb el nom de la pel·lícula que el va portar a la fama: *Les clés d'or*.

La documentació que ha estat dipositada a l'Arxiu conté majoritàriament informació professional: fotografies de rodatges, *books* artístics, altres fotografies i textos d'obres de teatre, guions cinematogràfics, fotonovel·les en què participa com a actor, dibuixos i esbossos de teatre fets per ell mateix, i en menor mesura documentació musical, discos, partitures, lletres de cançons...

QUART DE LLORTS

El 8 de juny de 2015, l'Arxiu Nacional d'Andorra acull l'ingrés de 6 llibres, que formen part de l'arxiu del Quart de Llorets.

Dipositat pels seus llevadors: Àngel Feliu Lòpez i Antoni Fillet Adellach, aquest nou fons ens aporta informació sobre el poble de Llorets, i alhora sobre la parròquia d'Ordino.

Els 6 llibres, que han estat numerats -i foliats- i descrits, esperen ara el seu torn per ésser digitalitzats.

El fons va de 1698 fins a l'actualitat -2015-. Actes -2 llibres- arrestos, ordinations, censals -els més antics: 1698-, arrendaments i cessions en són els elements registrats, que mostren com és la gestió del Quart de Llorets.

Una gestió que per altra banda ja apareix específicament reflectida en altres documents descrits a l'Arxiu Nacional d'Andorra, com són els fons patrimonials de casa Fijat (CF) i de casa Cabanes (CCAB), també de Llorets, de casa Pal (CP) de la Cortinada, de casa Farré Riba (CFR) d'Andorra la Vella, els fons d'altres quarts -la Cortinada (AQC) i Ordino (AQO)-, el fons eclesiàstic (APO) i finalment el fons comunal (ACO).

La informació global custodiada sobre aquest quart -1690-2015- mostra la estreta relació existent entre els veïns de Llorets, així com amb els altres quarts de la parròquia, i amb el Comú d'Ordino. ■

ESTUDI DEMOGRÀFIC DE L'ANDORRA MODERNA

*Valentí Gual Vilà i Jordi Buyreu Juan.
Ajut Cebrià Baraut 2013-2014*

Gràcies a la concessió de l'ajut a la recerca Cebrià Baraut 2013 (bienni 2014-2015) ens hem endinsat en l'estudi de la demografia de les Valls d'Andorra durant l'època moderna. Utilitzem com a font primària tres dels llibres sacramentals –baptisme, matrimoni i defunció– de les Valls, digitalitzats per l'Arxiu Nacional d'Andorra, obligatoris en tot el món catòlic des de la clausura del Concili de Trento (novembre de 1563). No totes les parròquies, ni totes les variables, tenen el mateix període conservat i consultable. Així, en alguns casos tenim informació des de finals del segle XVI i en d'altres a partir de diferents etapes del segle XVII. La data de finalització del període observat és l'any 1830; existeix la possibilitat d'ampliar-la fins al segle XX en una altra fase del projecte, o amb la contribució d'un altre ajut a la investigació. Segurament, Andorra és l'únic estat del món on es pot arribar a saber quina ha estat l'evolució demogràfica dels últims 400 anys i obtenir els resultats de la reconstrucció familiar.

El projecte avança simultàniament amb dos grans objectius. En primer lloc, a partir del buidatge dels sacramentaris, fer el recompte numèric de les diferents variables, realitzant tots els càlculs possibles, per tal d'arribar a saber la tendència demogràfica de les Valls durant l'època moderna i comparar-la amb altres estudis duts a terme en diversos indrets d'Europa. En segon lloc, portar a terme la reconstrucció de famílies. Es tracta d'una tasca força complexa, però que ens permetrà conèixer, gairebé casa per casa, i de forma exhaustiva, la composició de les famílies, les edats d'accés al matrimoni, el nombre de fills per nissaga, l'edat de la darrera maternitat, les taxes de fecunditat legítima, els intervals protogenèsics i intergenèsics, les taxes, els índexs de mortalitat infantil...

En aquest any i mig de feina, gairebé ja hem enllestit el programa informàtic que ens permet creuar tota la informació de què disposem, per poder documentar realitats que fa uns anys serien pràcticament inaccessibles. Treballem amb les parròquies de la Massana, Ordino i Sant Julià de Lòria. L'estudi d'aquesta última parròquia és el que tenim més avançat, i el que ens ha permès constatar les dificultats de la recerca. Per exemple, la manca d'informació, fins ben entrat el segle XVIII, sobre la mortalitat infantil i juvenil (no anotaven els albats, que eren tots els nens i nenes morts abans de celebrar la primera comunió) causa complicacions a l'hora de reconstruir les famílies. Així mateix, el fet d'avançar al mateix temps amb el recompte numèric i la reconstrucció de famílies alenteix notablement la feina. Ara bé, en contrapartida reconstruïm les nissagues andorranes de l'edat moderna.

L'eina informàtica que bastim ha de permetre, en un futur, afegir més documentació per enriquir el coneixement de la realitat social i econòmica de l'Andorra moderna, com ara: capítols matrimonials, testaments, compravendes de béns immobles, àpoques, procures, contractes agraris i ramaders, inventaris postmortem... En definitiva, reunir les peces d'un trencaclosques per poder refer un passat esquerp. Ni que sigui a bocins. ■

Col·laboracions

CARLES SÁNCHEZ, RESPONSABLE DE L'ARXIU HISTÒRIC DEL COMÚ D'ESCALDES-ENGORDANY

La meua arribada a l'Arxiu Històric d'Escaldes-Engordany fou motivada, si es vol, per la casualitat. Els meus interessos disciplinaris m'havien dut a la Biblioteca Comunal i, després de tres anys exercint, vaig arribar a l'Arxiu. L'interès de la tasca és doble: d'una banda tenir a l'abast documentació històrica, i de l'altra els documents de què disposa aquest arxiu en concret.

A l'Arxiu Històric s'hi custodia el fons històric del Quart d'Escaldes-Engordany, que des de 1711 fins a 1986 recull la documentació generada per una institució molt rellevant abans de l'ordenament constitucional (una mostra d'aquesta documentació es pot trobar a www.e-e.ad/parroquia). S'hi documenten els processos de canvi experimentats per una de les parròquies on el creixement en tots els aspectes ha estat més pronunciat. Relacionat amb aquesta perspectiva s'hi troba l'Arxiu Fotogràfic, que des de l'any 1980 recull el testimoni gràfic de l'evolució del territori i de la seva gent. És el servei comunal de fotografia qui encara nodreix aquest fons. Els grans formats (cartells, fotografies, plànols...) informen de la vida social i de l'evolució urbanística de la parròquia: les festes majors, els actes socials, les exposicions, el Festival de jazz, Caldea...

L'Arxiu Històric, alhora, també compleix les funcions de biblioteca amb una característica, i és que la col·lecció, a part de comptar amb obres de temàtica andorrana i pirinenca, té un fons antic amb volums dels segles XVI-XIX d'un ampli ventall temàtic. Dins d'aquesta biblioteca, que sobrepassa les funcions auxiliars, s'hi poden trobar obres diverses però sempre relacionades amb Andorra i els Pirineus. També disposa d'una hemeroteca nodrida a base de la recepció diària de la premsa nacional. A més compta amb una part històrica,

amb publicacions periòdiques de principis i mitjan segle XX.

I ara la casualitat. Durant el Sant Jordi del 2010 em va caure a les mans l'edició contemporània d'*Andorra o els homes d'aram*, la novel·la que Isabelle Sandy publicà el 1923 i que retrata el país que conegué un any abans. L'interès que l'obra em despertà fou instantani. Sabia que l'Arxiu Històric custodiava un fons documental relacionat amb l'autora, però desconeixia el seu abast. El 2011 em convidaren a participar en l'elaboració de la mostra fotogràfica virtual que se li dedicà amb els materials del fons fotogràfic, ja digitalitzats aleshores (www.e-e.ad/arxiuhistoric). El 2013 em vaig incorporar a l'Arxiu, i després d'un període de familiarització, formació i activitat, em trobo, ara, reprenent els treballs d'intervenció sobre aquesta documentació i bastint el fons personal de l'escriptora. Aquests treballs posaran a disposició de tothom uns materials força preuats. No cal dir que suposa tota una satisfacció dur-los a terme.

No vull acomiadar-me sense convidar tothom a visitar l'Arxiu Històric i agrair a l'Arxiu Nacional d'Andorra i als companys dels comuns les seves atencions. ■

Arxiu@nd

**BUTLLETÍ DE L'ARXIU
NACIONAL D'ANDORRA**
**Ministeri de Cultura,
Joventut i Esports**

Edifici Prada Casadet
c. Prada Casadet, 8-12
AD500 - Andorra la Vella
(Principat d'Andorra)

Telèfons:

Centralita: 802 288
Fons audiovisuals: 802 285
Fons històrics: 802 286
Atenció a l'usuari: 802 287
Direcció: 802 289

e-mail:

arxiu_nacional_andorra@govern.ad

web:

www.cultura.ad/arxius

Horari d'atenció al públic:

de dilluns a divendres:
de 8.30 h a 14.30 h
dissabtes:
de 9 h a 13 h

Disseny:

Imatge Institucional
Govern d'Andorra

Consell de redacció:

Lídia Arbués
Virgínia Castillo
Montse Sirés

Dipòsit Legal: AND.485-2005

No es permet la reproducció total o parcial del butlletí digital.